

IVN-Roermond e.o.

Instituut voor natuur educatie & duurzaamheid

www.ivnroermond.nl

Het Schrijvertje
23^e jaargang, nummer 3
Zomer 2013

IVN - afdeling Roermond e.o.

Secretariaat: p/a Beatrixlaan 18

6051 NA Maasbracht

Website: www.ivnroermond.nl

Webmaster: webmaster@ivnroermond.nl

Ledenadministratie: ledenadministratie@ivnroermond.nl

Bankrekeningnummer: 1358.37.367

Contributie 2013: € 13,50 per jaar.

Collectief abonnement op de Natuurgids € 14,50 per jaar.

Voorzitter:

Mevr. M.J.H. Straver
Sint Jacobslaan 20
6041 LJ Roermond
Tel.(0475) 318181
marjan.straver@ivnroermond.nl

Secretaris:

Mevr. H. Verhagen
Beatrixlaan 18
6051 NA Maasbracht
Tel. (0475) 46 47 67
riekie.verhagen@ivnroermond.nl

Penningmeester:

Dhr. P. Heijnen
Mortel 31
6088 AH Roggel
Tel. (0475) 492688
piet.heijnen@ivnroermond.nl

Bestuursleden:

Mevr. L. Welters
Boegstraat 13
6051 LD Maasbracht
Tel. (0475) 46 45 04
lilly.welters@ivnroermond.nl

Dhr. R. Snijders
Zandstraat 55
6065 AE Montfort
Tel. (0475) 47 69 09
ruud.snijders@ivnroermond.nl

Redactie Het Schrijvertje:

-Kopij sturen naar:
Postadres:
Dhr. F. Kohl
Stationspark 193
6042 AX Roermond
of naar
hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Het Schrijvertje

Nieuwsbrief van IVN - Roermond e.o.

Inhoud:

Van de voorzitter	Pag.	4
Van de redactie	Pag.	5
Interview met een deelnemer aan de Natuurscursus	Pag.	6
Zomerse overpeinzingen	Pag.	8
Cursus Midden-Limburgse Landschappen	Pag.	9
Bericht van Nestkasten-project Leudal	Pag.	11
Mierencursus IVN Roermond e.o.	Pag.	14
Cursus Geologie	Pag.	17
Grensoverschrijdend op pad op de Meinweg	Pag.	18
Activiteitenkalender IVN Roermond juli t/m oktober 2013	Pag.	20
Hallo Groene Vrienden van de Speurnezen	Pag.	23
IVN Roermond doet mee met de weidevogelbescherming	Pag.	24
Rondom de Lange Vlieter	Pag.	26
Natur beim Nachtbar erleben	Pag.	29
Een persoonlijke weergave van een lesdag	Pag.	31
“Natur beim Nachtbar erleben”		
Moordenaars in mijn achtertuin	Pag.	33
Een ongrijpbaar reptiel	Pag.	36

Redactie:

Freek Kohl, Frans Hendriks, Laur Lennards, Frank Heinen.

Opmaak :

Léon Goossens.

Redactieadres : Zie achterzijde omslag

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende artikelen.

Nummer 92, juli 2013

Van de voorzitter

door Marjan Straver

Het is momenteel Eindelijk Lente! Als dit nummer uitkomt, is misschien zelfs de Zomer in het land. Je weet het maar nooit. Maar, in de laatste week van april, hebben we allemaal kunnen genieten (hoop ik) van de voorjaarsbloei, van de bloeiende bomen en fruitbomen. Zelfs de daslook heb ik in de bloei mogen zien, was dus genieten!

Mazzel ook voor een buurtvereniging uit Helden, die zondag 28 april onder begeleiding van Kees Bleeker, zo'n anderhalf uur hebben gewandeld op de Beegderheide. Naast deze aangevraagde excursie is er ook een excursie op aanvraag geweest vanaf Manege Venhof ter ere van een meneer uit Breda die 80 jaar (!) werd. Alle lof aan Hermien en Leo die er op paaszaterdag een plezierige tocht van hebben gemaakt.

Op 21 mei zijn zo'n 94 kinderen van een Montessorischool met 7 van onze jeugdgidsen op stap geweest. Dank aan Elly, die dit alles zo goed coördineert.

Daarnaast hebben we 2 keer een IVN standje bemand. De eerste stand tijdens de Natuur Historisch Genootschapdag op 16 februari door Margriet en Nelly. De tweede stand op 16 juni tijdens de Duurzame Markt Leudal. Diverse leden hebben hier aan meegewerkt onder de bezielende leiding van Lei.

Onze werkgroepen

Veel bewondering heb ik voor de inzet en de uitvoering van de diverse programma's van onze werkgroepen. Continuïteit voor wat betreft het in stand houden van de werkgroepen blijft echter een groot aandachtspunt. Met name gaat dit om:

- Onze Jeugdcommissie: door uitbreiding van activiteiten zijn zij dringend op zoek naar een assistent coördinator.
- De Speurneuzen hebben behoefte aan één of twee begeleiders.
- Onze PR commissie is helaas ter ziele, gezocht wordt naar iemand die de commissie nieuw leven kan inroepen.
- Onze redactiecommissie kan altijd mensen gebruiken.

Onze webmasters hebben Astrid bereid gevonden om mede onze site up to date te houden en uit betrouwbare bron heb ik vernomen dat Hermien de coördinatoren van de Plantenwerkgroepen ondersteunt.

Naast genoemde werkgroepen en commissies hebben we nog de Vogelwerkgroep, de Programmacommissie, de Denktank Driestruik en de Cursuscommissie.

Leuk!

Mocht iemand zich geroepen voelen om actief binnen een werkgroep, een commissie of binnen het bestuur aan de slag te gaan, sta dan op en laat het mij weten. Uit ervaring weet ik: het is erg leuk om te doen en geeft veel voldoening!

Van de redactie

door Frans Hendriks.

En alweer heeft u een Schrijvertje in uw hand. Dit exemplaar is samengesteld in de weken dat het maar geen lente leek te worden. Temperaturen werden aangekondigd die leken op die van een zachte Kerst. De natuur liet zich echter niet tegenhouden. Alles kwam toch in bloei en de vogels broedden toch hun eieren uit. Een niet te stoppen voortgang.

Ook het Schrijvertje is een constante. In de jaren dat ik een “slapende” IVN-er was, las ik het blaadje altijd. Het was mijn verbinding met het IVN-Roermond. Ik volgde zo de kleine en grote activiteiten. Wie vergeet ooit de rubriek “Mijn gebiedje” van Leo Koster waarin hij ons liet meegenieten van zijn waarnemingen in het ruigte-gebied achter sportcentrum Dennemarken. Totdat er woningbouw kwam.

Steeds weer kon de redactie rekenen op vaste, eenmalige en weer nieuwe schrijvers.

Zo is Het Schrijvertje uitgegroeid tot een podium voor nieuwe activiteiten, verslaglegging en communicatie. Dit naast het nieuwe medium van onze site in het internet.

De redactie is zich terdege bewust van de rol van het blaadje en getroost zich de moeite het zo te houden. Wij willen graag activiteiten die de diverse leden ook in kleinere verbanden ontwikkelen voor het voetlicht brengen. Wij zouden graag zien dat alle activiteiten zichtbaar worden voor andere leden. Voorbeelden hiervan zijn de artikeltjes in dit Schrijvertje over de weidevogelbescherming in het Leudal, van het nestkasten-project van drie IVN-ers in Overhaelen en de Speurneuzen.

Dus als iemand iets te melden heeft over een nieuwe activiteit, een bijzondere waarneming, een idee of een plan, dat willen we dit graag weten en in samenspraak publiceren. Natuurlijk zijn ook de beschouwende, literaire of opiniërende bijdragen altijd welkom.

De redactie streeft ernaar om in de nabije toekomst de tijd tussen de uiterste inleverdatum en het verschijnen te verkorten. In aanloop hiervan krijgt u van ons alvast de uiterste inlever- en verschijningdata voor de komende drie keer. Het zijn 27-8 voor Het Schrijvertje van einde september, 19-11 voor het Kerstnummer en 27-2 voor einde maart.

Zoals u van ons gewend bent wensen wij u vele aangename en inspirerende natuurbelevingen en een heerlijke zomer.

De redactie.

Interview met een deelnemer aan de Natuurs cursus

Door Frank Heinen.

Begin dit jaar startte de Roermondse IVN-afdeling met een natuurs cursus voor beginners, een theoretische en praktische reis langs de Limburgse natuur die momenteel nog volop aan de gang is. Het cursusprogramma is speciaal toegepast op mensen die nog niet zo gek veel ervaring hebben met al het moois dat groeit en bloeit in onze regio of de talloze boeiende schepsels die dicht bij huis of in een van de talloze Limburgse natuurgebieden rondlopen, -vliegen of -kruipen. De cursus kan zich verheugen in een grote belangstelling en zat dan ook binnen een mum van tijd helemaal vol. Bovendien mogen we dankzij de natuurs cursus maar liefst 25 nieuwkomers in ons midden verwelkomen, mensen die net als de meesten van ons ook ongetwijfeld snel met het natuurvirus besmet zullen raken. Voor dit nummer interviewde ik Adelin Remy, een van de deelnemers aan de natuurs cursus voor beginners, om hem onder het genot van een kop koffie te vragen naar zijn bevindingen tot nu toe.

“Op natuurlijk gebied ben ik eigenlijk altijd een volstreckte leek geweest”, geeft Adelin Remy ruitelijk toe. “Ik ben van nature opgegroeid in hartje Leuven en dus eigenlijk een echt stadsmens. Natuurlijk zag je daar ook wel wat vogels, maar veel verder dan het herkennen van duiven en mussen kwam ik aanvankelijk niet. Het heeft wellicht ook wat te maken met het onderwijsprogramma in België dat weliswaar van een hoge kwaliteit is, maar wel heel weinig ruimte vrijmaakt voor natuureducatie. Ik kan me nog goed herinneren dat een universitaire cursus biologie die ik tijdens mijn studie psychologie heb gevolgd vrijwel alleen inging op de amoëbe en een bepaald soort kikker. Wellicht dat die twee onderwerpen de grote specialismen van de professor in kwestie waren, maar over de natuurlijke wereld als geheel of de soortenrijkdom op aarde en in je eigen regio leerde je weinig tot niets. Beroepsmatig ben ik altijd als psycholoog actief geweest, terwijl ik hobbymatig altijd druk in de weer ben geweest met meer cultuurgerelateerde zaken. Ik heb vooral als sinds jaar en dag een levendige belangstelling voor geschiedenis. Hier in Horn houd ik me ook vrij intensief bezig met de plaatselijke geschiedenis en ben ik ook lid van de lokale heemkundevereniging. Daarnaast wandel ik behoorlijk veel, zeker sinds ik gepensioneerd ben.”

Juist door het wandelen en dankzij aansporingen van collega-wandelaars raakte Remy gaandeweg steeds meer geïnteresseerd in de landschappen en panorama's die aan hem voorbijtrokken en wilde hij ook meer te weten komen over de geologische, ecologische en cultuurhistorische processen die zo'n landschap in de praktijk vorm hebben gegeven of nog steeds beïnvloeden. “Mede op advies van Frans Hendriks leek het me dan ook een leuk idee om eens de stoute schoenen aan te trekken en me op te geven voor de natuurs cursus voor beginners van het IVN.” Een beslissing waar hij tot dusver geen spijt van heeft:

“Integendeel, het bevat me uitstekend. De cursus heeft een prettige opbouw. Bovendien vind ik het een groot pluspunt dat het materiaal na afloop van een les nog eens digitaal toegezonden wordt, waardoor je het ook nog op de computer in kleur kan bekijken. Dat herhalingsaspect zorgt er wel voor dat zaken gemakkelijker blijven hangen. Ik vind het ook fijn dat zo’n cursus een terugkerend iets is. Zo plan je het steeds in je agenda en ben je dus ook wel een beetje verplicht om er echt serieus mee bezig te zijn. Het is niet zomaar iets vrijblijvends dat slechts af en toe een keer terugkomt. Wat ik tot nu toe vooral zeer interessant vond, waren de lessen over ecologie en het lezen van het landschap. Het is mooi om de grote verbanden in de natuur te ontdekken en bijvoorbeeld te zien hoe belangrijk de Maas in de loop der eeuwen is geweest voor de vorming van het Midden-Limburg dat wij nu kennen. Het is prachtig om te zien hoeveel oude meanders deze machtige rivier in de loop der geschiedenis in het landschap heeft achtergelaten. Bovendien is het leuk dat je veel van de landschapselementen die je in het theoriegedeelte hebt bekeken ook in de praktijkexcursies terugziet. Die opbouw is sowieso wel goed: de theorie als basis en de excursies om het echt allemaal daadwerkelijk te zien. Ik verheug me dan ook op wat er nog komen gaat. Met name de les over bomen lijkt me zeer interessant en nuttig, ook met het oog op mijn wandelactiviteiten en het in kaart brengen van wandelknooppunten in de regio Leudal.”

Schuilt in Adelin Remy dan wellicht nog een toekomstig natuurvorser van het fanatiekste soort? “Dat betwijfel ik eerlijk gezegd. Het is wel heel leuk om met de natuur bezig te zijn, zeker omdat je gaandeweg ook gewoon steeds meer gaat zien, ook dingen waar je zonder de kennis van nu eerder soms achteloos aan voorbijliep. Ook het contact met diverse mensen, die vaak elk hun eigen achtergrond en kennisgebied hebben, houdt het boeiend. Maar ik voel me vaak nog wel een beginner onder de beginnelingen. De vogels die je regelmatig rondom het huis ziet en een aantal watervogels herken ik inmiddels wel, maar het valt natuurlijk in het niet bij wat veel andere deelnemers weten. Een echte vogelaar zal ik vermoedelijk ook niet zo gauw worden. Daarvoor moet je of heel rustig en geduldig of juist heel vlot zijn. En dat ben ik allebei niet. Planten zijn dan weer wat makkelijker, want die rennen, springen of vliegen niet weg. Desondanks is het ook geen sinecure als je in zo’n opzoekboekje met honderden of duizenden soorten een specifiek plantje moet zien te vinden. Maar ik ben wel zeker nog wel van plan om toekomstige cursussen op het vlak van landschappen en geologie te gaan volgen en wellicht wat vaker deel te nemen aan IVN-activiteiten. En ach, als ik al wat meer begrijp van de natuur om mij heen is mijn doel eigenlijk al bereikt. Eerst zag ik door het bos de bomen niet meer, nu is het vaak andersom. En door deze cursus te gaan doen en een nieuw oog voor de wereld om me heen te ontwikkelen, heb ik in elk geval een hoop natuurlijk leven aan mijn dagen toegevoegd.”

Zomerse overpeinzingen

Door Pieter Brouwer.

Het is zomer – het is heet en droog. In mijn ligstoel lig ik na te denken over vroeger en over het leven (ja, op zo'n zomerdag voel je je soms oud). Op vergelijkbare dagen hurkte ik als kind in de tuin om alle mogelijke insecten en andere beestjes gade te slaan. De vogels zijn op zulke dagen weinig actief en stil – sprinkhanen en ander klein grut staan echter op vol volume en er wordt wat afgerend en -gelopen. Het weinige water op zulke droge dagen is vaak groen van het alg en zwart van de muggenlarven. Mijn biologenouders leerden mij dat er ook meer in zulk water zat dan het blote oog zag, en ik was dan ook al snel als kind in de weer met de microscoop.

Ik had twee favorieten: raderdiertjes en de hydra's (die ik met wat geluk ook vond). Raderdiertjes zijn net kleine brommertjes. Op hete dagen racen ze rond alsof ze zich in de TT Assen bevinden (al volgen ze niet bepaald een parcours). Bekijk maar eens een filmpje van rondracende raderdieren op www.alinweb.com/video. Het is eens wat anders dan de slome pantoffeldiertjes en de rondvloeiende amoeben. Het zijn een soort Italianen op scooters – ze houden dan ook van hitte – ze verdragen zelfs een temperatuur van 270 graden! Toegegeven, hun motor staat dan uit, en na vijf minuten zijn ze het beu. Bij droogte gaan ze overigens over tot een schijndood en staat hun motor dus ook uit.

Mijn andere favoriet, de zoetwaterpoliep (hydra), is daarentegen een sierlijk diertje, mooi frisgroen met wuivende tentakeltjes. Anders dan veel raderdier-tjes leven ze alleen in schoon water. Volgens mij houden ze ook niet van hitte en droogte. Bekend onder biologen die zich met deze diertjes bezighouden, is hun theoretische eeuwige jeugd. Anders dan andere dieren kennen ze geen echte celveroudering. Uiteraard kunnen ze wel gewoon door andere roofdiertjes worden gegeten, en dan is het ook voor de hydra finis – maar toch.

Toch mooi om in zo'n klein oersoepje in de tuin zowel zinderende levens-energie als serene, eeuwige jeugd tegen te komen. Als kind dacht ik er niet op die manier aan, en nu eigenlijk alleen op mijn luie ligstoel, in die droge hitte. En waar hoor ik bij? Bij de serene hydra's of bij de rondracende raderdiertjes? Ik zie mezelf dan toch meer als de alg in die regenton – een beetje rondzweven, genieten van al het leven dat door je heen zwemt en dan worden opgegeten door dat leven.

Cursus Midden-Limburgse Landschappen

Door Wilma Strik & Anja van Halbeek.

In 2012 is er met succes een cursus Landschapsgids Nationaal Landschap Zuid-Limburg georganiseerd.

Het IVN District Limburg heeft daarom de IVN afdelingen in Noord- en Midden-Limburg gevraagd om ook voor deze gebieden landschapsgidsen op te leiden.

Beide regio's hebben hier positief op gereageerd.

Landschapsgids Midden Limburg

In het najaar van 2014 start de Landschapsgidsencursus Midden-Limburg. Wilma Strik en Anja van Halbeek (natuurgidsen, IVN afdeling Roermond e.o.) hebben met veel enthousiasme en plezier de cursus Landschapsgids Nationaal Landschap Zuid-Limburg gevolgd.

Zij nemen het voortouw bij het organiseren van de Landschapsgidsencursus Midden-Limburg.

Landschappencursus Midden Limburg

Als voorbereiding op en ter kennismaking met de cursus Landschapsgids Midden-Limburg wordt in het voorjaar 2014 de cursus Midden-Limburgse Landschappen georganiseerd. Een landschap is het resultaat van geologische, ecologische, cultuurhistorische en sociaal- geografische ontwikkelingen, waarvan de sporen door de landschapsgids tot leven gebracht worden. Het doel van deze cursus is om deelnemers kennis te laten maken met verschillende landschapstypes in Midden-Limburg. Bijvoorbeeld: hoogveen, heide, terrassen, steilrand en stuifduinen.

De cursus omvat 4 zaterdagen in de maanden februari tot en met april 2014. In de ochtend wordt theorie gegeven en in de middag gaan we op excursie. Inschrijving voor deze cursus Midden-Limburgse Landschappen wordt opengesteld vanaf augustus 2013.

Hiervoor komt nog publiciteit. Houd de website en 't Schrijvertje in de gaten!

De organisatie is in handen van:

IVN Weert e.o. :

Jan Aarts
Trea Beckers
Bert Timmermans

IVN De Steilrand:

Angelique Aelen

IVN Meijel:

Jan Slaats

IVN Roermond e.o.:

Anja van Halbeek
Frans Hendrixx
Marjan Straver
Wilma Strik

De Landschapsgidsencursus Midden-Limburg en de cursus Midden-Limburgse Landschappen worden inhoudelijk en financieel ondersteund door het IVN District Limburg.

Advocatenkantoor *Exaten*

Persoonlijk

Professioneel

Juridisch advies, begeleiding en bemiddeling (mediation) voor particulieren en ondernemers. Onze aandachtsgebieden zijn onder meer: arbeidsrecht, bouwrecht, hippisch recht, contracten- en consumentenrecht en begeleiding van ondernemers.

Voor het maken van een afspraak kunt U ons bellen: 0475-453957

mr. Rob Bruls
mr. Katja Bouwens

Rijksweg 4 6095 NB Baexem

www.advocatenkantoorexaten.nl

Bericht van het nestkasten-project Leudal

Door Laur Lennards.

Het is half februari wanneer ik bij 2 graden onder nul een korte wandeling ga maken in ons geliefde bosperceel. Sinds verleden jaar zijn we een nestkasten-project gestart in een perceel in Overhaelen en ik ben erg benieuwd hoe het erbij ligt. De reeds lang aanwezige uilenkast was weer bezet door een bosuil. Twee weken eerder hadden we tien extra kasten opgehangen als aanvulling op de tien kasten die we in 2012 hadden geplaatst.

In die tijd waren we in samenwerking met mensen van SOVON, gestart met een project om Nestkasten te plaatsen. Aanvankelijk was het een beetje moeilijk een goede locatie te vinden maar uiteindelijk is het toch allemaal gelukt. Wij dat wil zeggen ondergetekende, Lei Verschuieren en Hermien Hendrixx, waren naar Uden gegaan waar SOVON een kastenprogramma heeft lopen van meer dan 300 kasten. Het werd duidelijk dat het een hele onderneming zou worden. Gelukkig had Lei een nogal uitzonderlijke hobby in het maken van nestkasten en hij toonde zich bereid dit deel van de activiteiten voor zijn rekening te nemen.

Ondertussen hadden we een perceel in Overhaelen gevonden waarvan de eigenaar, de firma Brentjens uit Haelen, zonder problemen toestemming gaf om de kasten op te hangen.

Om de aantallen en soorten te vergelijken hebben we van SOVON een computer programma gekregen waarin iedere week de nodige gegevens ingevoerd moesten worden. De gegevens worden dan aan het eind van het seizoen in het Meetnet Nestkaarten ingevoerd.

Het bleek al vlug dat er regelmatig gecontroleerd moest worden en tot en met juli wordt dan ook iedere week een rondje nestkast gelopen waarna de gegevens direct in de pc worden opgeslagen.

Buiten de braamstruiken, waar we doorheen moesten om de kasten te bereiken, bleek dat de open kasten (voor merels, bonte en grauwe vliegenvangers) niet de ideale oplossing waren. Een aanpassing in de vorm van een draadbescherming zou misschien meer succes opleveren. Deze specifieke nestkasten zijn namelijk volledig open en geven predatoren alle gelegenheid om eieren en jongen uit de nesten te roven.

De normale mezenkasten bleken goed bezet en er was veel activiteit. In een enkel geval had een specht geprobeerd de kast van een boomklever open te breken maar een aluminium plaatje met een opening van 32mm maakte een eind aan de pret. De boomklever moest wel opnieuw beginnen waar hij achteraf gezien, niet zoveel trek meer in had.

De twintig kasten die er op dit moment hangen zijn al meer dan voor de helft bezet door boomklevers, kool- en pimpelmezen. In een kast zit waarschijnlijk de bonte vliegenvanger maar toen ik dit artikel schreef was dat nog niet helemaal zeker.

Mocht de vliegenvanger al op tijd terug zijn uit Afrika dan zal het voor de vogel een heel probleem zijn, de jongen groot te krijgen. Door het late begin van de lente heeft de vogel bijna niet kunnen fourageren en komt daardoor behoorlijk in de problemen.

Insecten en rupsen zijn later dan normaal. Als de vogels toch op de normale tijd arriveren en er op dat moment door de veranderde omstandigheden nog geen insecten of rupsen zijn, zijn ze niet in staat hun normale gewicht weer op pijl te brengen terwijl toch voor nakomelingen gezorgd moet worden.

Al deze omstandigheden hebben een sterke invloed op eieren en jongen. Maar we blijven hopen. De mezen en boomklevers zijn in ieder geval goed vertegenwoordigd en vergeet niet de bosuil. Verleden jaar twee jongen, dit jaar misschien drie of vier. Je weet maar nooit. Het hangt sterk af of er genoeg muizen en ander gespuis rond loopt. Je ziet maar weer hoe de onderdanen van moeder natuur van elkaar en van de omstandigheden afhankelijk zijn.

Als aanvulling onderstaand bericht:

Je vindt deze gegevens onder www.natuurkalender.nl. De gegevens zijn erg interessant ook voor diverse andere soorten planten en dieren.

Namens de werkgroep,
Laur Lennards

Overgenomen uit een publicatie van SOVON de z.g ei voorspelmodule:

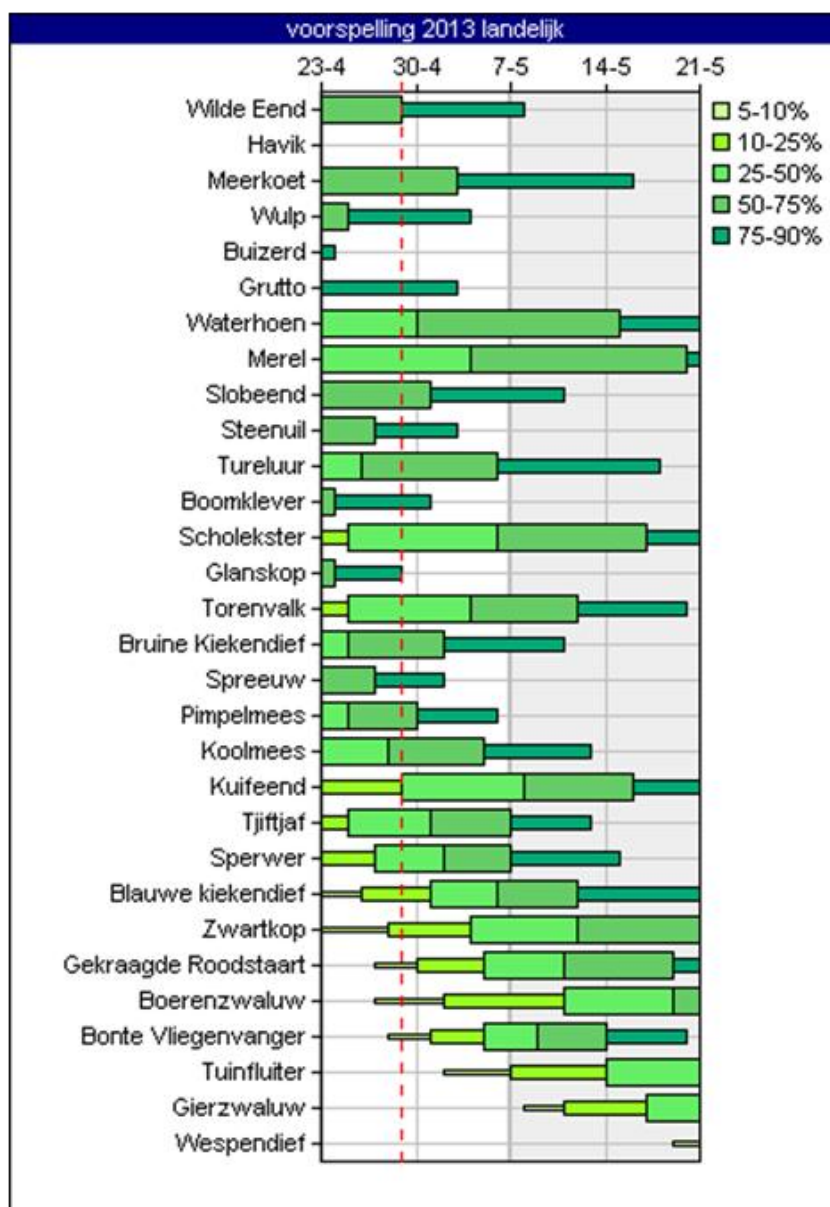
Verschillende studies hebben een relatie kunnen aantonen tussen de datum van eerste eileg en weersvariabelen. In Nederland worden broedbiologische gegevens verzameld onder de paraplu van het [Meetnet Nestkaarten](#) van SOVON/CBS, waarin met een groot aantal vrijwilligersorganisaties wordt samengewerkt. Deze gegevens kunnen voor een reeks van vogelsoorten worden gebruikt om de datum van eerste eileg te voorspellen, op een soortgelijke manier als uitgevoerd voor vliegtijden van insecten en bloei van planten, dus gebruik makend van temperatuursom, neerslagsom en de cumulatieve zonneschijnduur.

In de onderstaande grafiek wordt per vogelsoort door middel van een tijdbalk het verwachte verloop van de start van de eileg van het eerste legsel weergegeven. Het eerste smalste deel van de balk start op de dag waarop wordt verwacht dat 5% van de broedparen met de eileg is begonnen en eindigt op 10%. De vier volgende balken (steeds donkerder groen) staan voor 10-25%, 25-50%, 50-75% en 75-90% van de broedparen die met de eileg zijn begonnen. Het betreft gemiddelde verwachtingen voor heel Nederland, gebaseerd op de negendaagse weersverwachtingen voor De Bilt. De start van de eileg kan van regio tot regio verschillen, van vroeger dan het landelijk gemiddelde (in het zuiden van het land) tot later dan het landelijk gemiddelde (in het noorden). Er zijn alleen soorten opgenomen waarvan de verwachting een nauwkeurigheid van plus of min vijf dagen heeft.

Door op de pijltjes boven de grafiek te klikken kunt u voor- of achteruit in de tijd gaan.

17

landelijk

Mierencursus IVN Roermond e.o.

Door Jos Littmann.

In het voorjaar van 2013 werd door IVN afdeling Roermond e.o. in een persbericht aangekondigd dat dit voorjaar een mierencursus zou worden gegeven.

IVN ROERMOND ORGANISEERT EEN KORTE CURSUS OVER DE MIER.

De mier is een fascinerend insect. Er wordt algemene informatie gegeven over mieren: de bouw, hoe ze leven, voortplanting, wat ze nodig hebben en waar ze leven enz..

Wanneer je over een mier iets hoort of zelf iets ervaren hebt dan denk je, het is maar een klein onbeduidend beestje en kan soms lastig zijn en zeker wanneer de mier in je huis komt.

Maar zijn aanwezigheid in huis geeft meestal aan dat jij slordig bent met etenswaren. Het ligt dus niet aan het beestje maar aan jou.

Doordat wij te weinig van mieren weten, doen we dit beestje onrecht aan. Zoals we weten heeft elk plantje en diertje, dus ook de mier, een functie in het ecosysteem.

Op de eerste cursusavond waren wij te gast in het Bezoekerscentrum Leudal in Haalen.

Door de gastheren René en Piet werden we ontvangen en het was weer als vanouds, gezellig en gemoedelijk.

Maar er moest toch gewerkt worden en de cursusleidster, Marlène Heunen, liet ons al direct ervaren dat de mier inderdaad een fascinerend insect is. Dus als ijverige mieren werd geluisterd naar wat Marlène vertelde en gekeken naar

wat de PowerPointpresentatie liet zien. Een overweldigende stroom informatie werd over ons uitgestort. Maar Marlène hielp ons door te zeggen dat we alleen maar hoefden te luisteren en niets hoefden op te schrijven. We zouden de PowerPointpresentatie toegestuurd krijgen om thuis na te kijken. Door het enthousiasme en de gedrevenheid van Marlène werden wij positief geïrriteerd en gingen mierijverig aan het werk. Met het blote oog waarnemen is één, maar door het binoculair wordt een kleine mier toch duidelijker waarneembaar.

Als 19 ijverige mieren gingen we naar huis om alles te laten bezinken en ons te verheugen op de volgende avond.

Inmiddels had René gezorgd dat we de Powerpoint toegestuurd kregen.

De tweede cursusavond werden wij direct aan het werk gezet en kregen wij die mieren onder het binoculair die het meest voorkomen in onze woon- en leefomgeving. Via een determinatietabel werden wij gewezen op de specifieke kenmerken. Maar het is toch als beginnende mierenkenners een hele klus om te ontdekken of er haartjes zijn of niet. Of dat er een deukje waarneembaar is of niet. Een hele klus. Maar alles moet geleerd worden, dus voor ons is er nog hoop en de ervaring leert.

Op zaterdagochtend 18 mei was de buitenspelles. De weersvoorspelling was niet al te gunstig. Maar het weer liet ons toch niet in de steek. Vanaf Café Restaurant 'De Busjop', werd gestart om in het gebied diverse mierenhopen te bezoeken. Maar vooraf werd eerst nog even gerecapituleerd wat op de binnen lessen aan kennis was opgedaan.

Bij de eerste mierenhoop aangekomen, bleek deze behoorlijk verstoord te zijn. Het "Bosvarken", de mens, was weer bezig geweest.

De poppen en eitjes worden geroofd door mensen die vogels houden of door vissers. Marlène liet ons zien hoe je een mier het beste kunt vastpakken om het diertje goed te bekijken.

Daarna was iedereen druk doende om een mier te pakken, te bekijken en te zeggen welke het was. Marlène “dook” nog in het mierennest om ons mierzuur te laten ruiken.

Terwijl we onder de grove den de mieren bestudeerden, daalde van boven een mierenregen op ons neer. Maar dat mocht de pret niet drukken.

Daarna op pad naar het volgende mierennest. Ook dit was verstoord. Welke mieren.... zou dit gedaan hebben? Tegenover dit nest lagen nog twee nesten, echter van een andere soort. Dus eerst was de vraag weer: heeft de mier haartje of geen haartjes. Toch weer spannend. Op weg naar de volgen-

de mierenhoop konden we nog genieten van de manier waarop mieren takluizen aan het melken waren op een zomereik.

Na deze drie lessen over mieren was toch iedereen verbaasd en enthousiast over dit kleine insect. Een wonderlijke schakel in ons ecosysteem. Zeker wanneer de bewoners van een mierenhoop 15.000 prooidiertjes vangen en ons verlossen van voor ons lastige diertjes. Dus het is een nuttig diertje. Ook zijn ze nuttig voor de zaadverspreiding en afval opruimen.

Wat weten we nu nog meer over de mieren?

De eerste mieren bestaan ca. 100 miljoen jaar. We hebben pas in 1966 de missing link in de evolutie van de mier ontdekt. In Nederland zijn 61 soorten mieren. In een nest kunnen 100.000 mieren wonen tot 1 meter diep. De werksters zijn de baas. Zou dit ook in onze maatschappij passen? Mieren zijn soms net mensen. Ook zij hebben “koeien”, luizen op stal staan en melken deze.

Edward O. Wilson zei: ***De mier is in balans, de mens niet*** en Jos Littmann zegt: ***Het Dierenrijk en het Mensdom***

Voor mij was het een schitterende ervaring om deze

korte mierencursus te volgen en ik denk dat dat voor iedereen wel het geval is. Marlène bedankt en zoals je zelf zei dat het enthousiasme van de deelnemers jouw beloning was.

In de spreekwoordenboeken wordt de mier ook vermeld. Zie onderstaande citaten:

Hij is zo arm als de mieren
Hij is straatarm

Hij heeft een mier in zijn broek
Hij is erg ongeduldig

Hij ligt bij de mieren
Hij is dood en begraven

Ga tot de mieren, gij luiaard
Aansporing tot werken aan iemand,
die traag van aard is.

De mier aan iets of iemand hebben
Een erge hekel aan iets of iemand
hebben

Cursus Geologie

Door René Horsten.

Als herinnering de aankondiging voor de korte cursus Geologie die in het najaar gegeven zal worden. De nadruk zal liggen op de geologie van de Maas. De cursus bestaat uit drie onderdelen, t.w. twee theorielessen op 1 en op 15 oktober in de Ontmoetingsruimte naast de Minderbroeders kerk in Roermond en één praktijk les op 26 oktober waarvan plaats en tijdstip nog bekend gemaakt worden. Het cursusgeld bedraagt € 10,- voor leden en € 15,- voor niet leden. Men kan zich opgeven bij rene.horsten@ivnroermond.nl.

Grensoverschrijdend op pad op de Meinweg

Het Meinweggebied ligt tussen de gemeenten Roermond, Roerdalen en De Duitse gemeenten Wegberg en Wassenberg. De huidige Duits-Nederlandse grens werd pas in 1815 definitief vastgelegd. Het gebied met een oppervlakte van rond 2400 ha was vanaf de middeleeuwen gemeenschappelijk eigendom van de Nederlandse kerkdorpen Herkenbosch, Herten, Melick, Maasniel en Vlodrop en de Duitse kerkdorpen Arsbeck, Birgelen, Karken, Ober- en Niederkrüchten, Ophoven en Steinkirchen en de steden Roermond den Wassenberg. De gemene gronden werden eeuwenlang gezamenlijk gebruikt, waarbij zowel Nederlanders als Duitsers gemeenschappelijke gebruiksrechten (marktgenootschappen) hadden. De naam Meinweg duidt dan ook op dit gemeenschappelijk gebruik.

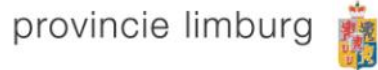
Bijzonder is uiteraard het Nationaal park De Meinweg op Nederlandse zijde dat qua natuurwaarde niet ophoudt aan de grens maar overgaat in waardevolle natuurgebieden op de Duitse kant. Uitgebreide bossen, heidelandschappen rivieren en beken en een prachtige cultuurlandschap zijn kenmerkend voor dit grensoverschrijdend gebied.

In de afgelopen jaren zijn in het kader van het INTERREG IV A - project "Nationaalparkregio MeinWeg" in coöperatie met de Natur- und Umweltschut-zakademie NRW (NUA) 18 Nederlandse en 12 Duitse gidsen in een workshop opgeleid tot gecertificeerde, grensoverschrijdende natuur- en landschapsgids binnen de "Nationaalparkregio MeinWeg". Deze grensoverschrijdende gidsen zijn nu op de hoogte van de bijzondere natuurwaarden en cultuurgeschiedenis aan weerszijden van de grens binnen de Nationaalparkregio MeinWeg, maar kennen ook de verschillen van natuurbeleid in Duitsland en Nederland. Door de workshop zijn vriendschappen en samenwerkingsverbanden ontstaan die voor bezoekers en toeristen van grote waarde zijn. Want wat is mooier dan in een grensoverschrijdende streek met een Duitse en een Nederlandse gids samen op pad te gaan en te kunnen genieten van de leuke cultuurverschillen in een prachtige omgeving?

De gidsen zijn bij te boeken IVN, SBB en VVV.

Het project Nationaalparkregio MeinWeg wordt gesubsidieerd (50 %) uit het INTERREG IV A programma Deutschland-Nederland. De deelstaat Nordrhein-Westfalen en de provincie Limburg subsidiëren elk 15 %. De resterende financiële middelen (20%) worden bijgedragen door de projectpartners. Het project wordt begeleid door het programmamanagement van de euregio rijn-maas-noord.

Projectpartners zijn de gemeenten Roerdalen, Roermond, Wassenberg en Wegberg, het Regionaforstamt Niederrhein, Staatsbosbeheer regio zuid, Overlegorgaan Nationaal Park de Meinweg, NABU Naturschutzstation Haus Wildenrath en het Grenspark Maas-Swalm-Nette.

Ministerium für Wirtschaft, Energie,
Industrie, Mittelstand und Handwerk
des Landes Nordrhein-Westfalen

Activiteitenkalender juli t/m oktober 2013

Door René Horsten.

Het jaarprogramma algemeen

Zondag 21 juli

Excursie Driestruik/Breidberg

Aanvang: 9.30 uur

Startpunt: De Oetsjpanning de Meulenberg

Prins Bernharmolen, Waterschei 71-73, 6061 ES Melick

Gidsen: Anja van Halbeek, Wilma Strik

Zondag 11 augustus

Excursie 'Kroetwès' Koningssteen, Thorn

Aanvang: 14.00 uur

Startpunt: P-plaats Grote Hegge, P- route Waterstraat/Grote Hegge, Thorn

Gids: Leo Koster

Zondag 8 september

Excursie Molenplas,

Aanvang: 10.00 uur

Startpunt: Hompesche Molen, Bilt 1, 6107 AA Stevensweert

Gidsen: Rikie Verhagen, Eef Schoffelen

Zondag 22 september

Lezing met aansluitend dagwandeling 'Roer als Landschapsvormer'

Aanvang: 10.00 uur

Startpunt: Markt Vlodrop

Gids: Laurent Vanderheijden

Dinsdag 1 oktober en dinsdag 15 oktober

Geologiecursus, theorieles door Lei Nelissen

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Ontmoetingscentrum Minderbroederskerk,

Minderbroederssingel 15F, 6041 GH Roermond

Inschrijving vooraf verplicht bij René Horsten via rene.horsten@ivnroermond.nl

Zondag 13 oktober

Paddenstoelenwandeling

Aanvang: 13.00 uur

Startpunt: café De Bos, Bosstraat 115, 6071 PX Swalmen

Gids: Twan Brouwers

Zaterdag 26 oktober

Geologiecursus, buitenles

Zondag 27 oktober

Wandeling Beegderheide, Beegden

Aanvang: 14.00 uur

Startpunt: AZC, Exaeten 1, 6095 PD Baexem

Gids: José Daniels-Creemers

Vogelwerkgroep (info John Roemen tel. 0475-483688 of Jan Boeren tel. 0745-402524)

Zondag 1 september 2013

Koningssteen te Thorn

Aanvang: 8.00 uur

Parkeerplaats Grote Hegge Thorn (Grootheggelaan)

Carpoolen: 7.30 uur

Zondag 6 oktober 2013

Nationaal park Meinweg te Roerdalen

Aanvang: 8.00 uur

Parkeerplaats bezoekerscentrum Meinweg te Roerdalen

De Plantenwerkgroep (info Paul Bergs tel. 0475-330643 of Harrie Senden tel. 0475-491987 Hermien Hendriks 0475-594340)

Vrijdag 19 juli 2013

Sarsven (monitoring) Nederweert

Aanvang: 19.15 uur Parkeerplaats "De Houtsberg", Banendijk, Nederweert -
Eind

Carpoolen: 19.00 uur vanaf Kasteeltje Hattem

Vrijdag 16 augustus

Hompesche Molen Stevensweert

Aanvang: 19.15 uur,

Bilt 1, 6107 AA Stevensweert

Carpoolen: 19.00 uur vanaf kasteeltje Hattem

Zaterdag 21 september

Sarsven (monitoring) Nederweert

Aanvang: 9.15 uur Parkeerplaats De Houtsberg

Carpoolen: 9.00 uur vanaf kasteeltje Hattem

Zaterdag 19 oktober

Paddenstoelen

Meinweg, Vlodrop P-plaats voor Hotel St Ludwig, Station 22, 6063 NP

Vlodrop

Aanvang: 9.15 uur

Carpoolen: 9.00 uur vanaf kasteeltje Hattem

Natuurclub De Speurneuzen (info Henk Smit 0475-581782 of 06-15410425)

Zaterdag 14 september 2013

Aanvang: 14.00 uur

Plaats: Bezoekerscentrum De Meinweg, Herkenbosch

Zaterdag 10 oktober 2013

Aanvang: 14.00 uur

Plaats: Bezoekerscentrum De Meinweg, Herkenbosch

Ruimte bestemd voor advertentie Streekmuseum Nimrod

Hallo Groene Vrienden van de Speurneuzen !

Een dringende oproep !

Wij, de leden van **Natuurclub “de Speurneuzen”**, gaan al sinds 2007, samen met onze begeleiders, op stap in de natuur. En nog altijd met veel plezier !!

Onze club telt nu 7 deelnemers. De jongste is 33 en de oudste 76 jaar.

De onderlinge verstandhouding is prima.

Iedere 2^e zaterdag van de maand komen wij om twee uur 's middags bij elkaar in restaurant “IJgenweis” bij “Bezoekerscentrum de Meinweg” in Herkenbosch en vanuit die locatie gaan we de natuur verkennen.

Om vier uur is het afgelopen en gaan we weer, nagenietend, per taxi, bus of fiets, naar huis

De maanden december-januari en juli-augustus gaan wij er niet op uit, hebben we dus vakantie.

De Speurneuzen

Wij worden iedere keer begeleid door 2 gidsen/begeleiders.
Zij vertellen ons onderweg van alles over wat wij tegen komen.
Nu hebben we een probleem !!
Door omstandigheden thuis hebben twee van onze begeleiders moeten afhaken.
Heel erg jammer.....
Inmiddels hebben we wel al één nieuwe gevonden.
Maar een extra kracht is altijd welkom.

Voel jij je geroepen, heb je affiniteit met onze groep, durf jij het aan.....

Bezoek onze contactpersoon dan even:

Bel of mail met - of ga even langs bij

Henk Smit

Kloppe-ven 20

6085DN Horn

0475-581782 / 0615410425

henkendorien@home.nl

PS: Wil je weten waar “de Speurneuzen” voor staat ?

Kijk elders op onze mooie nieuwe web-site !

IVN Roermond doet mee met de weidevogelbescherming in gemeente Leudal

Door René Horsten

Ruim 3 jaren geleden maakte Laur mij er op attent dat in de gemeente Leudal een groepje mensen actief was met de bescherming van weidevogels in deze gemeente.

We vonden samen dat weidevogelbescherming zeker ook een activiteit zou kunnen zijn voor onze IVN-ers.

We hebben toen een gesprek gehad met de gemeente en enkele mensen van de weidevogelbeschermingsgroep.

In dit gesprek kwam naar voren dat de gemeente de bescherming van weidevogels ondersteunt door boeren, die meedoen met de bescherming een vergoeding te geven per gevonden/beschermde nest. Tegelijkertijd bleek dat men behoefte had aan versterking van de bestaande groep. Dat kwam dus mooi uit.

Hermien Hendriks, Piet Heijnen en ondergetekende (allen woonachtig in de gemeente Leudal) hebben zich aangesloten bij de groep en zijn al 3 jaren actief met de weidevogelbescherming.

IKL heeft de coördinatie van de bescherming in Midden-Limburg en heeft ook een cursus georganiseerd waaraan Hermien en Piet met goed gevolg hebben deelgenomen.

De beschermingsactiviteiten vinden plaats in de periode half maart tot begin juni en bestaan uit waarnemen, nesten markeren en ondersteunen bij het verleggen van de nesten als de boer het land gaat bewerken. Uiteraard is een goed overleg met de boeren van cruciaal belang om het gewenste resultaat te krijgen.

In het gebied, waarin wij actief zijn komt naast de kievit, ook scholekster, patrijs, fazant en de wulp voor, en akkervogels als veldleeuwerik en gele kwikstaart.

We hebben dit seizoen tot nu toe 15 kievitsnesten (in 2012 waren dit 11 nesten) ontdekt en gemarkeerd.

De kievit legt meestal 4 eieren; we waren dan ook heel verbaasd dit jaar een nest met 5 eieren te ontdekken.

Helaas komen niet alle eieren uit, omdat nesten gepredeerd worden, voornamelijk door kraai en vos, maar toch hebben we al menig kievitsjong zien rondhuppelen.

Het is mooi om ook op deze manier actief bezig te zijn in de natuur en de natuur 'een handje te helpen'.

Mochten er nog mensen zijn die mee willen doen, dan is men van harte welkom.

Rondom de Lange Vlieter

Door Leo Koster.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van het IVN Roermond op 28 januari 2013 werd onder meer de Vogelwerkgroep in het zonnetje gezet vanwege het 25 jarig bestaan. Ze werd op 23 maart 1987 opgericht, wie er toen bij betrokken waren weet ik helaas niet, Herman Hecker?? De huidige coördinator is John Roemen. Hij houdt niet alleen de gespotte vogels bij, hij maakt leuke en informatieve artikeltjes voor o.a. onze site, hij fotografeert ook nog als één van de beste. Helaas voor hem kaapte Hermien Hendrixx met een miniem verschil de Groene Camera Trofee 2012 voor zijn neus weg, maar Hermien heeft nog nooit zoveel hete adem in haar nek gevoeld. Maar John kreeg wel een prachtig bloemstukje, zijn genomineerde foto in vergrote vorm (een geschenk van Ruud Snijders), alsmede een fles van de beroemde Duise "meister", kon hij meenemen naar Echt. "Hoe krijg ik die spullen ongeschonden thuis", hoorde ik hem hardop zeggen. Als we op zondag 3 februari 2013 rond 8.30 uur op de vernieuwde parkeerplaats te Beegden staan te wachten op het vertrek rond de Lange Vlieter, zie ik al wel dat de rugzak van John aan de zware kant is. Het is 3°C en droog. Zeventien personen zijn ook benieuwd wat er zoal te zien zal zijn rondom deze plas. Telescopen in diverse vormen komen tevoorschijn. We worden al direct getrakteerd op het mannetje van de kleine bonte specht. Met behulp van een telescoop krijgen we onze kleinste specht prachtig in beeld.

PARTY HOEVE DE GEER

Partyhoeve De Geer is een familiebedrijf gelegen aan het lateraal kanaal te Horn. Wij verzorgen al meer dan 15 jaar uw huwelijksfeest, bedrijfsfeest en themafeest tot 200 personen.

Ook voor vergaderingen, recepties, jubilea, zakenlunches en bedrijfspresentaties kunt U bij ons terecht.

Heeft U vragen of wilt U informatie neem dan telefonisch contact met ons op, want onze zaak is alleen geopend op afspraak.

Roermondseweg 100, 6085 NB Horn, Tel. 0475 - 582670.

www.partyhoevedegeer.nl

Voordat we vertrekken noteren we al kol-, riet en grauwe ganzen. John maakt ons wel een beetje nieuwsgierig door te zeggen dat we rond 09.45 uur in de buurt moeten zijn van een kiosk. Als we door een smalle bosstrook lopen horen we de grote bonte specht, roodborst en de winterkoning. In deze bosrand liggen diverse putten, 35 ondiepe putten, 9 putten van meer dan 100 meter diepte en er komen nog wat putten bij. Via oeverfiltraat en diverse putten wordt Maaswater en “Lange Vlieter-water uit dit drinkwaterbekken onttrokken en getransporteerd naar het iets verderop gelegen Waterproductiebedrijf Heel, een onderdeel van de Waterleiding Maatschappij Limburg. Sinds mei 2002 wordt hier uit Maaswater heerlijk drinkwater gemaakt. We komen bij een geasfalteerd fietspad, vrij diep onder ons ligt de Lange Vlieter. Door baggerwerkzaamheden uit de jaren ‘50 en die gestopt werden in 1999 ontstond deze plas. Op 01-01-1996 werd Waterleiding Maatschappij Limburg eigenaar van deze plas. Besdragende struiken begeleiden de rand van deze grote plas. Op de plas veel meerkoeten en diverse futen. Achter een kale, groene vlakte hebben we zicht op de Sint Lindertmolen, een standerdmolen met wachthuisje op het balkon. Deze korenmolen (1790) stond oorspronkelijk nabij het toenmalige kasteel te Heel en werd in 1856 hier geplaatst. Trots ben ik wel een beetje als ik lees dat Lindert de volksnaam is voor mijn naam; Leonardus. Een appelvink vliegt voorbij en verdwijnt onder ons in de dichte struiken. De wind heeft hier grote vat op ons, ik vind het kouder geworden. In enkele rozenstruiken zitten bedeguargallen. In het begin wordt geroepen dat een kiekendief aangevinkt kan worden, het blijkt een “gewone” buizerd te zijn, dat geldt ook voor de kuifduiker, het blijkt een “gewone” fuut te zijn. Ja, het begin was: “het was bijna een”. Maar wat maakt het uit dat je eens een foutieve naam van een vogel roept, totaal geen schande,¹⁶ andere personen bekijken met Argusogen die vogels en samen komen we er wel uit. We krijgen kuif-, en tafeleenden, dod-aarzen, brilduikers en grote zaagbekken te zien. We dalen een helling af en komen bij de rand van de Lange Vlieter. Uitgebloeide, maar decoratieve teunisbloemen staan hoog boven de vegetatie. De ijsduiker wordt gespot, deze zeldzame gast broedt in Alaska, Canada, Groenland en IJsland. Het verenkleed van deze vogel is momenteel zwart en de grootte is vergelijkbaar met de aalscholver. De vegetatie langs de rand van de plas is voor een deel mechanisch geknipt, op enkele stukken zie ik toch duidelijk knaagsporen van de bever. De Pontische meeuw wordt gezien. Onder de grond is ook heel veel leven gelet op de vele molshopen. Nu krijgen we toch echt de kuifduiker in beeld. Het is een familielid van de futen, het is een trekvogel, groter dan de dodaars en gelijke grootte als van de geoorde fuut. We horen de “lach” van de groene specht, het maarts veulen. Er wordt zelfs nog even de ijsvogel gespot. Mountainbikers gaan een bult op waarop een hoogspanningsmast is geplaatst, sommigen blijven gewoon in hun zadel zitten. Ons gezelschap wordt onverwacht uitgebreid met enkele bestuursleden. Lily Welters en Ruud Sniijders sjuouwen met een tafeltje en zware tassen. Er komt heerlijk warme soep tevoorschijn, aan balletjes en stokbrood in wit en bruin is zelfs gedacht.

Allemaal omdat de Vogelwerkgroep 25 jaar bestaat. Een geweldig leuke attentie die door iedereen enorm gewaardeerd wordt. Zelfs een jachthond heeft van verre lucht gekregen van die lekkere balletjes. Snel diverse balletjes naar binnen werken en weer achter de doorgelopen baas aan. Lichte regen daalt op ons neer. Even later verschijnt ook nog onze voorzitter Marjan Straver. John Roemen ontdoet zich van zijn zware rugzak, dan blijkt dat hij steeds met kostbaar vocht heeft rondgelopen. Plastic bekertjes worden uitgedeeld en vol geschonken. Vandaag is het voor mij ook een bijzondere dag, 40 jaar geleden heb ik een Boesjer maedje mijn ja-woord gegeven, vandaar dat ik ook een Texel Juttertje tevoorschijn tover. Bij een lage temperatuur, lichte regen en een sterke, gure wind, gaan de likeurtjes erin als koek. Langs de rand van de plas een eksternest op 2 meter hoogte. Dit gebied wordt ontzettend veel gebruikt als hondenuitlaat. Wordt er nu meer gelachen dan voor de pauze en lopen we nu iets minder rechtlijnig door het gebied? Wat een flauwekul om daarop te letten! Maar door de alcohol zien we wel beter, want "het was bijna een...enz.", maakt nu plaats voor "ik weet het zeker". Er liggen rijen buizen langs de oever, heeft misschien iets te maken met het opschonen van de infiltratietaluds. Uitlopende katjes en bloeiende hazelaars laten toch al zien dat de lente er aan komt. We staan bij een stenen gebouwtje, hier bevindt zich n.m.m. de inlaat van Maaswater in de Lange Vlieter. De 20-35 meter diepe Lange Vlieter is hier gescheiden door een flexibele scheidingswand, het linkse gedeelte is het analysegedeelte. Een bord van het Waterschap Peel- en Maasvallei: "Verboden te zwemmen. Wet hygiëne en veiligheid zwemgelegenheden". De moderne vogelaars zijn uitgerust met de modernste apparatuur. Iemand beweegt met zijn vinger over zo'n ding en laat ons een schitterende foto zien van een roerdomp, een ander probeert met zo'n apparaat de waterral te lokken. Maar deze schuwe watervogel laat het dit keer afweten. We steken Daalzicht over en gaan even richting Boschmolenplas, want daar zouden krooneenden zitten. We zien de middelste zaagbek, diverse nonnetjes, slobbeenden en jawel 7 krooneenden; 6 mannetjes en 1 vrouwtje. Iemand weet nog een fraaie foto te schieten van deze voorbij vliegende schitterende eenden. De krooneend is een schaarse broedvogel, het mannetje heeft een roodbruine kop met opstaande veren, zwarte borst en buik, rug is grijs, de flanken wit, het vrouwtje is bruin. Een grote zilverreiger vliegt met trage vleugelslag over. Het fraaie zonlicht beschijnt de rietkragen zo prachtig. Een grote groep kleine vogels verplaatsen zich, het zijn sijzen, putters en kepen. Het vrouwtje van de blauwe kiekendief laat zich even zien. Een gekleurde voetbal ligt op het gras, natuurlijk wordt er tegenaan getrapt. In de rand van de Boschmolenplas houden zich ook rietgorzen op, voor onze voeten stijgen veldleeuweriken op. We steken de geasfalteerde weg over en wandelen langs de rand van de Lange Vlieter verder. Goudvinken krijgen we in beeld, zowel mannetjes als vrouwtjes. We hebben nu enigszins de wind in de rug, langs de hele plas is veel snoeiwerk verricht. Doordat er nu geen bladeren aan de struiken hangen vallen de creaties (nesten) van de vogels juist op. Rond 12.00 uur sluit John deze leerzame, ontspannen, leuke en gezellige vogelinventarisatie af. Op zijn streeplijst staan 55 kruisjes.

Natur beim Nachbarn erleben

Door Frans Hendrixx & Hermien Hendrixx.

Afgelopen herfst startte in Kranenburg in Duitsland de cursus Natur beim Nachbarn erleben, Natuur beleven bij de buren. Een tweetalige cursus voor vijftien Duitse en een gelijk aantal Nederlandse gidsen. Een cursus opgezet en uitgevoerd door Naurschutzstation Niederrhein met ondersteuning van het Natuurmuseum Nijmegen.

De cursus bestond uit een achttal zaterdagen van 9.30 u tot 17.30 u. op diverse plaatsen in zowel Duitsland als Nederland, echter allemaal in het gebied Niederrhein, Gelderse Poort. Het doel van dit project is het opleiden van grensoverschrijdende gidsen en het ontwikkelen van dito netwerken. De onderwerpen die aan bod kwamen waren: cultuur en taal, ontwikkeling van het landschap, natuurbescherming in theorie en praktijk, natuur- en milieueducatie, marketing en een workshop "excursie ontwikkelen". Elke cursusdag was er ook een excursie.

Vanuit het IVN-Roermond hebben een viertal gidsen deze cursus gevolgd; Elly Hawinkels, Hermien Hendrixx, José Daniëls-Creemers en Frans Hendrixx. Vanwege het tweetalige aspect kreeg eenieder van ons een Duitse “buddy” toegevoegd.

José kreeg een bioloog als buddy aangewezen, Frans een landbouwkundig ingenieur die tevens biologisch boer is, Elly werd gekoppeld aan een dominee en Hermien kreeg een Niederrhein-guide die rondleidingen geeft bij “Het Geloecht” in Moers als buddy.

De bedoeling was om elkaar in de eigen moedertaal aan te spreken zodat hier leermomenten uit ontstonden. Onze ervaring werd, dat als je de Duitse taal enigszins spreekt, het moeilijk is om tegen een Duitser Nederlands te spreken. Het leidde menigmaal tot hilarische toestanden. Het was misschien toeval maar die buddy’s pasten bij ieder van ons prima. Zo komt het dat je je opeens naast buddy Carl in een bus bevindt tijdens een ganzenexcursie en zijn mierzoete kruidenthee deelt. Normaal gesproken was je gewoon bij je eigen groep gaan zitten. Een goed bedacht systeem. Om het netwerken te vergemakkelijken is er een z.g. Blue-guide gemaakt. Wij werden verzocht om een A4 in te leveren met daarop onze gegevens, de gebieden waar wij excursies geven en de speciale kennis die wij over een of meerdere onderwerpen hebben, kortom; wat is je specialiteit. Een foto erbij en alles werd keurig uitgewerkt door onze cursusleiding.

Die Blue-guide zette vervolgens heel wat in beweging. Ineens ontdekten mensen van elkaar met wie ze hun kennis konden vergroten of aan wie ze hulp konden vragen om iets nieuws op te zetten.

Het werd voor ons een leerzame cursus waarin onderwerpen als de ontwikkeling van het landschap en de plaats van de mens erin kundig werden onderwezen. De docenten waren met zorg uitgezocht. Met z’n vieren hebben we onze collega’s in januari uitgenodigd voor een bezoek aan ons prachtige Meinweggebied. Het werd een onvergetelijke excursie door een dikke laag sneeuw met medecursisten die door vele merkwaardige mutsen slecht herkenbaar waren. Vanuit Hotel St. Ludwig naar de Dalheimermühle, via de voormalige lijn Dalheim/Jülich naar het oude afgravings- en zandwingebied Rosenthal, van daar naar Het Loom, alwaar een meegebrachte borrel werd genuttigd. Deze zorgde ervoor dat taalproblemen die zich op dat moment nog voordeden moeiteloos overwonnen werden. Een heerlijke lunch bij de Dalheimer Mühle, naar St. Ludwig en weer terug. Het viel ons op dat vooral onder de Duitse aanwezigen de verontwaardiging over de aantasting van het klooster groot was. Naderhand werd onze excursie verschillende malen als positief voorbeeld aangehaald, hetgeen we met gepaste trots hebben aanvaard.

In juni zal er een uitwisseling plaatsvinden tussen de grensoverschrijdende gidsen van het Meinweggebied en die van de Niederrhein. Netwerken dus, dat is ons wel toevertrouwd.

Een persoonlijke weergave van een lesdag “Natur beim Nachbarn erleben

Door Hermien Hendriks.

Er ligt een dikke laag sneeuw op deze 26^e januari en vandaag gaan wij naar een les van onze cursus Natur beim Nachbarn erleben. Gelukkig is Frans aan de beurt om te rijden want ik durf voor geen goud over dat Keizer Adrianusplein. We zijn vroeg, koffie met schalen vol heerlijke koekjes wachten op ons. We moeten onderweg van de parkeergarage naar het natuurmuseum Elly nog meetrokken van de markt waar ze een kraam met stoffen ontdekt.

Leuk om na een maand alle anderen weer te zien. Mijn buddy Carl heeft al een stoel voor mij gereserveerd. Op de muur tot mijn grote verrassing een projectie van foto's genomen tijdens de excursie die wij voor de andere deelnemers hebben gegeven in de Meinweg. Ik zie ons weer ploeteren door de sneeuw, een barre koude tocht, maar wat was het een rijkdom om de anderen te zien genieten. Iedereen is nog steeds vol lof. Dat doet ons goed. Andrea, een Duitse cursiste heeft een vilten hoed voor mij gemaakt omdat ik gezegd heb dat ik de hare zo mooi vind. Nou ja, hoed is een beetje veel woorden voor een kunstzinnig omhulsel. Maar hij is heel mooi.

Een cursiste heeft voor iedere deelnemer een flesje Johannisolie meegenomen om mee te masseren. Met een vragenlijst om in te vullen. Ze wil testen of het goed bevalt. Wij zijn dus de proefkonijnen.

Er staat een opgezet wild zwijn in het lokaal en ik heb nog maar eens goed naar de houwens gekeken, dat kan nog van pas komen tijdens een excursie in de Meinweg. Er staat ook een opgezette wolf met enorme poten. Ook die kennis kan nog ooit van pas komen.

Wij krijgen vandaag 2 lezingen over P.R. en Marketing en Geschiedenis. Daarna volgt uitleg over een markt voor eco-toerisme. Bijzonder boeiend en enerverend. Omdat het gedeeltelijk in het Duits is, moet ik steeds goed opletten, wat erg vermoeiend is.

Pauze, we gaan eten in het Lux. Voor het tweede gedeelte van de lesdag gaan we naar buiten, het is koud, lichte sneeuw en 0°C. Iedereen krijgt een gelamineerde foto met een stukje uitleg. Een soort foto puzzeltocht rondom het Valkenhof, met als decor een grandioos uitzicht over de Waal. Willem geeft uitleg over de plannen met de natuur aan de overkant van de rivier. Er komt een nieuwe brug zodat dit gebied met veel struinnatuur ook vanuit de stad gemakkelijker te bereiken zal zijn. Wat een fantastisch idee, zo'n tocht. Om de beurt lezen we voor. Weer een werkvorm bijgeleerd. Cees, die stadsgids is hier in Nijmegen, heeft steeds aanvullingen. Het is een geestige man die dat op een hele leuke manier doet. Zelf vond ik het, op een kastanjelaan na, wat weinig natuur. De nadruk lag nu meer op geschiedenis en cultuur.

Na 2 uur in de kou gaan we nog eens terug naar binnen om te kijken hoe we dit concept van grensoverschrijdende gidsen dat bedacht is, nu verder kunnen gaan uitbouwen. Hoe kunnen we gaan samenwerken, grensoverschrijdend dus. Dat krijgen we als taak mee om over na te denken. De verwachtingen, de flyers, de aanpak, de ideeën. Het gebruik maken van de blue-guide die gemaakt is van een A4 beschrijving van ieders competenties. Om 16.30 stoppen de lessen en kunnen we van de directeur van het museum nog een rondleiding krijgen in het depot. Dat kan niemand van ons nog opbrengen, wat erg jammer is, want het is een unieke kans, maar wij doen dat graag een andere keer hebben we beloofd. Wij moeten nog 100 km. naar huis. Het is genoeg geweest voor vandaag. Weer een mooie dag gehad samen met mijn medegidsen.

Moordenaars in mijn achtertuin

Door Cor Vossen

Afgelopen april. De struiken waren nog bladerloos. Vanuit mijn keukenraam was ik getuige van een moord, die zich in mijn tuin afspeelde. Een houtduif werd een half uur lang door ofwel een havik ofwel een sperwer gereduceerd tot de pootjes en de veren, die ik later terug vond.

Het stoten en schokken van de kop van de roofvogel; het trekken aan darmen en bloederige delen van de duif waren fascinerend. Ik probeerde de moordenaar via mijn verrekijker te identificeren. Ik zag hoe zijn buik opbollend was geworden. Hij draaide wat met zijn kop om blijkbaar een richting te zoeken en vloog zigzaggend met een grote draai het luchtruim in.

Ik bleef achter met de vraag of de dader een havik of een sperwer was geweest.

Ongetwijfeld zullen de leden van de vogelwerkgroep deze vraag direct kunnen beantwoorden, maar deze waren helaas niet ter plekke aanwezig. Ik moest de diagnose derhalve zelf proberen te stellen met de gegevens, die ik vanuit mijn geheugen op een rijtje probeerde te krijgen.

Ik dacht dat ik een grote vogel van ongeveer 50 cm had gezien. Zijn borstzijde was wit met donkere bandages; grote donkere ooglens in gele pupil. Lange staart en korte vleugels. Toonde geen angst om betrappt te worden, Via mijn zoekkaart vogels en mijn ANWB natuurgids gingen mijn eerste gedachten uit naar de havik. Zowel de havik als de sperwer behoren beide tot hetzelfde geslacht, namelijk dat van accipiter; respectievelijk gentilis en nisus. Hun jacht-techniek is nagenoeg hetzelfde.

Ze bespioneren eerst op afstand hun mogelijke prooi; storten zich dan eensklaps met grote snelheid en accuratesse op het slachtoffer met zulk een kracht, dat dit er meteen is geweest. Ze beginnen dan aan de efficiënte afwerking, waardoor beiden de benaming van stootvogels hebben over gehouden en gaan dan met grote snelheid en draaiingen er tussen uit, waartoe ze als bosvogels geëvolueerd zijn

Ook zijn de wijfjes bij beiden veel groter dan de mannetjes. Hun vliegbeelden zijn nagenoeg hetzelfde. Ook schijnen ze zich tegenwoordig steeds meer te wagen in tuinen van steden en dorpen, want ze worden nu beschermd in tegenstelling tot vroeger, toen ze bejaagd werden.

In eerste instantie neigde ik er meer naar toe om de havik als de dader aan te wijzen, omdat deze grotere prooien als duiven prefereert in tegenstelling tot de kleinere sperwer, die vooral op het kleiner spul uit is. Ook mijn inschatting, dat ik een beest van ongeveer 50 cm had gezien, bracht me op de gok van de havik.

Deze wordt beschreven als minstens 20 á 30 cm groter dan de sperwer.

Maar ik weet dat ik niet sterk ben in schatten en trouwens zijn de sperwerwijfjes ook veel groter dan hun mannetjes. Ook dacht ik de kleur en vorm van de

borstpartij vanuit mijn boekje meer overeenkomsten te zien komen met de havik. Maar allengs begon ik toch te twijfelen en neigde ik weer meer naar de sperwer. Het aantal sperwers is groter dan het aantal haviken in Nederland. De havik heeft een vast jachtterritorium van ongeveer 10 km rondom zijn horst, die hij hoog in een boom ieder jaar uitbreidt. Dit is een gegeven, dat ik associeer met het feit, dat de sperwer voor mij toch meer vertrouwd is. Enkele jaren geleden zag ik deze al op de garage van de buurman.

Ik heb dus nog geen geldig bewijs om een van beide accipiters schuldig te verklaren. Maar misschien dat John Roemen en zijn club, zonder de dader zelf gezien te hebben, dat wel kunnen. Daarbij zal ik waarschijnlijk als zwakke getuige naar voren komen.

Een tweede potentiële moordenaar in mijn tuin is een plant; namelijk de herfsttijloos (*Colchicum autumnale*). Ik weet niet meer hoelang hij daar al staat en hoe hij daar gekomen is, maar wel weet ik, dat het een zware jongen is, die je goed in de gaten moet houden. Ieder jaar in de lente komt hij tussen de bodembedekkers op ongeveer dezelfde plaats weer te voor schijn in de vorm van grote felgroene lancetvormige bladen, die na enige tijd weer bruin worden en dan zie je niks meer tot in de herfst pas de op krokus lijkende violette bloemen te voor schijn komen, die dan door bijen worden bevrucht, zonder dat ze water daarbij nodig hebben. Ze noemen hem in zijn milieu een echte droogbloeier. Die jongen is een echte onderwereld figuur, die zijn bol diep onder de grond heeft zitten en die gedurende de winter bevrucht wordt terwijl hij het zaad meer dan 5 cm diep moet afdalen, waar dan pas de bevruchting plaats vindt vanuit een zaaddoos.

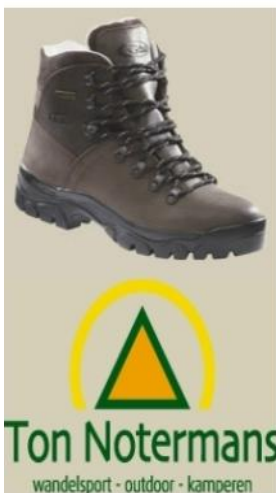
Herfsttijloos (*Colchicum autumnale*)

Maar het ergste is, dat hij het zeer sterke gif colchichine in al zijn delen bevat. Voor de mens is 1 tot 5 gram al fataal. Het gif werkt pas na uren en pas na 1 tot 2 dagen treedt de dood in. In Nederland komt hij in het wild alleen in Zuid-Limburg voor, maar in de meeste Europese landen is hij zeer inheems. In Zwitserland zag ik hem in de talud van een beboste bergweg in grote getale kilometers lang. Weidende jongere dieren kunnen soms vergiftigd worden. Ook kan het gif soms in de melk komen van koeien, die er van hebben gegeten, wat dan weer niet zo best is voor de mensen, die de melk drinken.

In veel landen is de plant vanwege dit alles uitgeroeid. Ook ontwatering kan hij niet hebben, Colchichine is een celgif, dat genetische mutaties kan veroorzaken. In de geneeskunde gebruikt men het wel als middel tegen jicht en in de laboratoria worden proeven ermee gedaan onder andere in het kankeronderzoek. De naam herfsttijloos komt waarschijnlijk omdat in de herfst alleen bloemen zonder bladeren er zijn. Colchicum duidt op de naam van de Griekse landstreek Colchis, waar de beruchte gifmengster Medea in de Oudheid woonde. Autumnale is het Latijnse woord van de herfst.

Ofschoon mijn herfsttijloos dus niet de beste reputatie heeft, zijn tot nu toe geen echte moorden door hem gebeurd en vind ik hen eigenlijk wel sympathiek. Maar je moet hem toch ook wel goed in de gaten houden, want hij blijft gevaarlijk

LOWA-MEINDL-HANWAG-RAICHLE-GRISPORT

Ruim assortiment wandelschoenen
sokken en sandalen
Topmerken voor lage prijzen

DR. PHILIPSLAAN 25B 6042 CT ROERMOND 04750-420610 www.tonnotermans.nl

Een ongrijpbaar reptiel

Door Frank Heinen.

De hazelworm is zonder twijfel een van de bijzonderste diersoorten die we in Nederland hebben. Hoewel hij oppervlakkig gezien het uiterlijk heeft van een slang, is de hazelworm in werkelijkheid een pootloze hagedis. De poten hebben voor deze soort blijkbaar in de loop van de evolutie hun functionaliteit verloren en zijn uiteindelijk door natuurlijke selectie verdwenen. Dat de hazelworm een hagedis is, kun je aan een aantal kenmerken afleiden. Als je de dieren goed in

de ogen kijkt, kun je zien dat hazelwormen – in tegenstelling tot slangen – kunnen knippen. Hazelwormen hebben namelijk beweegbare oogleden. Bij slangen zijn de oogleden vergroeid tot een onbeweegbaar en doorzichtig vlies, een aanpassing die heeft geleid tot de starre slangenblik die sommige mensen de nodige kriebels bezorgt. Daarnaast heeft de hazelworm een afbreekbare staart, nog zo'n typisch hagedissenkenmerk dat bij slangen ontbreekt. Die afbreekbare staart is een verdedigingsmechanisme om heelhuids aan de tanden of klauwen van hongerige roofdieren te kunnen ontsnappen. De staart van een hazelworm kan na het afbreken nog vijftien tot dertig minuten lang geheel zelfstandig in de rondte blijven kronkelen.

Door te blijven bewegen, wekt de staart de indruk nog een levend organisme te zijn. Op die manier blijft de aandacht van de jager op dit bizarre aanhangsel gevestigd. Voordat de belager doorheeft dat hij alleen maar naar een bewegende staart aan het kijken is, is de hazelworm zelf al lang en breed tussen de vegetatie verdwenen. De hazelwormenstaart groeit na verloop van tijd weer terug, al kun je ook aan een exemplaar met een weer aangegroeide, secundaire staart meestal nog goed zien dat hij zijn achtereind ooit verloren heeft. De staart wordt nooit meer zo lang als hij ooit is geweest, terwijl er op het punt waar hij ooit is afgebroken altijd wel een bescheiden litteken zichtbaar blijft. Ook de manier waarop een hazelworm kruipt, verraadt aan de goede verstaander dat we niet met een slang van doen hebben. Hoewel goed opgewarmde hazelwormen best snel kunnen zijn, kruipen ze toch wat minder elegant en soepel dan een echte slang. Volwassen hazelwormen kunnen een maximale lengte van circa 50 centimeter bereiken, maar meten in Nederland meestal 30 tot 40 centimeter. Hoewel de hazelworm in veel Limburgse natuurgebieden geen overdreven zeldzame verschijning is, zullen er toch niet heel veel mensen zijn die het dier regelmatig tegen het lijf lopen. Dat heeft vooral te maken met de verborgen leefwijze van dit reptiel. Het bestaan van hazelwormen speelt zich namelijk grotendeels af onder de vegetatie of natuurlijke schuilplekken zoals rondzwervende houtblokken. Op een mooie lentedag of milde zomerdag liggen ze af en toe wel open en bloot te zonnen, maar vergeleken met adders of de andere Nederlandse hagedissen zijn hazelwormen toch relatief lastig waar te nemen. Door die verborgen levenswijze zijn hazelwormen ook notoir lastige studieobjecten. Om toch meer over de dieren te weten te komen, loopt in Nationaal Park De Meinweg dan ook al een paar jaar een speciaal platenonderzoek. Het blijkt dat de metalen platen met damwandprofiel in de praktijk geliefde schuilplekjes vormen voor hazelwormen en (in minder grote aantallen) gladde slangen. Onder de platen ontstaan microklimaten die heel goed aansluiten op de natuurlijke behoeften van de dieren. Vooral bij zwangere vrouwtjes zijn de platen erg in trek. Niet onlogisch, want onder de kunstmatige schuilplekken is bijvoorbeeld de benodigde warmte aanwezig om de in het lichaam aanwezige eieren op temperatuur te laten komen. Bovendien is zo'n plaat een schuilplek waar relatief weinig roofdieren onder kunnen komen. Hazelwormen zijn net als adders, gladde slangen en levendbarende hagedissen ovovipaar, wat inhoudt dat de eieren zich in het lichaam van het moederdier ontwikkelen. De jongen komen meestal net voor de geboorte al in het moederlichaam uit het ei en worden dus in het najaar als levendige en volop kronkelende reptieltjes geboren. Dat hazelwormen ook soms paren onder de platen, ondervond ik onlangs toen ik tijdens het draaien van de objecten een koppeltje aantrof dat was verward in een kronkelende liefdesdans. Een amoureuus ritueel dat voor de vrouwtjes niet zo prettig lijkt, want het mannetje zet tijdens het paren zijn kaken in de nek of de kop van zijn eega om zo meer grip te krijgen op het object van zijn affectie.

Het platenonderzoek heeft niet alleen veel informatie opgeleverd over de biologie, ecologie en verspreiding van de hazelworm in het Meinweggebied, de studie maakt ook duidelijk dat er veel meer hazelwormen in het gebied voorkomen dan je op basis van 'gewone' zichtwaarnemingen zou verwachten.

Het nieuwste deelonderzoek, dat eerder dit jaar van start is gegaan, richt zich op het trekgedrag van hazelwormen. De bedoeling is om individuele hazelwormen aan de hand van foto's en lichaamskenmerken te identificeren en die dieren vervolgens gedurende het seizoen te volgen. Zo krijg je een beeld van het trekgedrag van de dieren binnen hun deelbiotopen. Zijn het honkvaste beestjes of leggen ze toch wel redelijke afstanden af? Het onderzoek heeft een pionierskarakter, want vergelijkbare studies zijn tot op heden op nationaal en Europees niveau nog niet of nauwelijks uitgevoerd. Misschien dat we op die manier weer wat meer te weten komen over het leven van het misschien wel ongrijpbaarste reptiel dat voorkomt op Nederlandse bodem.

IVN - afdeling Roermond e.o.

www.ivnroermond.nl

Contactadressen werkgroepen en commissies:

Planten (regio Oost):

Dhr. Paul Bergs
Molenweg 51
6049 GB Herten
tel. (0475) 33 06 43

Planten (regio Oost/West)

Mevr. Hermien Hendrikx
tel.(0475) 59 43 40

Natuurclub De Speurneuzen:

Dhr. H. Smit
Kloppe-ven 20
6085 DN Horn
tel. (0475) 58 17 82

Programmacommissie:

Dhr. René Horsten
Vlasrootsingel 3
6093 JX Heythuysen
tel. (0475) 49 57 86
rene.horsten@ivnroermond.nl

Denktank Driestruik:

Mevr. Anja van Halbeek (IVN)
tel.0610368867
Dhr. Wouter Jansen (NHG)
tel. (0475) 32 67 89
www.driestruik.nl

Fotowedstrijd

De Groene Camera:

Foto's mailen naar:
fotomaster@ivnroermond.nl

Planten (regio West):

Dhr. H. Senden
Apollolaan 11
6088 BT Roggel
tel. (0475) 49 19 87

Vogels:

Dhr. J. Roemen
Bovenste Eind 40a
6101 ER Echt
tel. (0475) 48 36 88

Commissie jeugdeducatie:

Mevr. Elly Hawinkels
Stationsweg 26
6075 CC Herkenbosch
tel. (0475) 53 53 02

PR- Commissie:

Vacature !!

Redactie Het Schrijvertje:

Kopij sturen naar:
hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Drukwerk

HET SCHRIVERTJE - 23^e JAARGANG - NUMMER 3 – ZOMER 2013.
UITGAVE: IVN-ROERMOND.
RETOURADRES: BEATRIXLAAN 18, 6051NA MAASBRACHT.

Energiebesparen?

www.kierkels.nl

Kierkels Tegels & Vloeren, Walk 11b, Heythuysen, tel. 0475-491400